Luisteren naar je ziel

KERSTWIJDING 2021

DEEL 1

Vanwaaruit we leven

Als in een lichtflits
bijna elke dag opnieuw
zomaar een moment
komend als vanzelf.
Hier te mogen zijn
op deze planeet
ergens tussen sterren in de ruimte.
Niets meer of minder
dan gewoon een wonder.[1]

Niets meer
of minder
dan gewoon
een
WONDER

De geboorte van een gezindheid

Het is kerstavond en op veel plaatsen in de wereld vertellen mensen elkaar dat wonderlijke verhaal over de geboorte van een kind aan wie de nodige verwachtingen waren verbonden. Al eeuwenlang keken mensen uit naar een verlosser. Ze verlangden naar iemand die aan alle problemen en onenigheid tussen mensen voor eens en altijd een einde zou maken. Ze verlangden naar blijvende vrede.[2]

Hoe anders pakten deze hoge verwachtingen uit. Het kerstverhaal gaat over gewone, feilbare mensen zoals jij en ik. Toen bleek dat zijn verloofde Maria zwanger was, wilde Jozef haar niet in opspraak brengen en dacht erover haar in het geheim te verstoten. Maar in een droom hoorde hij, nakomeling van David, dat hij niet bang moest zijn om Maria bij zich te nemen.[3] Ze zal een zoon baren. Je moet hem Jezus noemen. Hij zal zijn volk redden en bevrijden, zo werd hem verteld.[4]

Onder dat gesternte werd het kind geboren aan wie dit allemaal werd toegedicht. De geboorte vond niet in een paleis plaats, maar in een stal, omdat er in de herberg geen plaats meer voor hen was. Zijn vader was timmerman en had van een voerbak met behulp van wat stro een wieg voor hun baby geïmproviseerd. En de eerste mensen die hem vonden, waren geen hoogwaardigheidsbekleders, maar eenvoudige herders uit het veld. Zij hadden gehoord van de bijzondere eigenschappen van het kind en knielden eerbiedig en stil voor hem neer.[5] En toch, voor ons is de diepere betekenis van het kerstverhaal dat er in die schamele omstandigheden een bijzondere gezindheid het licht zag. Want Jezus' levensinstelling richtte zich op andere waarden dan op de door velen gehoopte bevrijding van het Romeinse juk. Hij sprák niet alleen over het licht van de liefde, hij had pretentieloos lief. Hij droomde niet alleen over de vrede, maar hij vervulde deze in de omgang met de mensen. Hij geloofde niet alleen in compassie, maar hij had oprechte aandacht voor zijn medemens. Vooral voor degenen aan de rand van de samenleving. Daarmee is zijn boodschap tot de dag van vandaag voor ons een bron van inspiratie.[6]

Ons geloofsverhaal

De levensinstelling van Jezus komt voor ons tot uitdrukking in het religieus-humanistische karakter van ons geloof. Verwondering over de schepping, het leven en ons eigen bestaan roept een gevoel op van genade en dankbaarheid. Dat gevoel krijgt daadwerkelijk betekenis als het ons aanzet tot humaan handelen. Menswaardig handelen dat zich niet alleen uitstrekt naar mijn medemens, maar naar al het leven, naar hoe we met dieren en de natuur omgaan.[7]

Het maakt veel uit waar je wieg heeft gestaan en wat je hebt meegekregen. Iedereen wil gezien en gewaardeerd worden. Het begint met jezelf zien als een unieke uiting van het leven, met het besef dat het goed is dat jij er bent. Maar soms waren er hindernissen, waardoor je zelfrespect zich niet voluit heeft kunnen ontwikkelen. Hindernissen als verlegenheid, miskenning, onzekerheid, perfectionisme, een te beschermde opvoeding of dat er onvoldoende van je gehouden is. Dat alles kan diep doorwerken en vraagt overwinningen op jezelf om er bovenuit te komen. Soms vind je de kracht in jezelf, soms lukt het even niet. Misschien helpt een ander je dan een stapje verder.[8]

8.

Kom met glazen om te klinken,
zo vaak deelden we ons feest,
zongen samen en verhaalden
van hoe ver we zijn geweest,

maar te delen in de stilte,
in de angst en in de waan
bracht ons zoveel malen verder
dan we zelf ooit zouden gaan.

Kom met lachende gezichten,
troost met handen vol van kracht,
laat je armen wijd omhelzen,
spreek met stemmen, warm en zacht,

maar te delen in de honger,
in de eenzaamheid, de pijn,
maakte ons onzegbaar groter
dan we zelf ooit zouden zijn.[9]

9.

Gelijkwaardigheid en diversiteit

Het geloof dat alle leven uit één oorsprong voortkomt, impliceert dat ik verbonden ben met het mij omringende leven en dat ik daarmee erken dat mijn medemens gelijkwaardig is aan mezelf. Mensen verschillen in talenten, mogelijkheden en omstandigheden, waardoor ieder mens hulp en aanvulling van een ander nodig heeft. Ik voel het als een opdracht bruggenbouwer te zijn. Hoe verschillend ook, we hebben allemaal het talent om lief te hebben en om te vergeven. Door me dienstbaar op te stellen en praktisch solidair te zijn, kan de ander zich ontwikkelen en draag ik bij aan harmonie in de samenleving. Geen dienstbaarheid omdat ik het beter zou weten, maar samenwerking die gebaseerd is op de aanvaarding van mijn medemens als volkomen gelijkwaardige.[10]

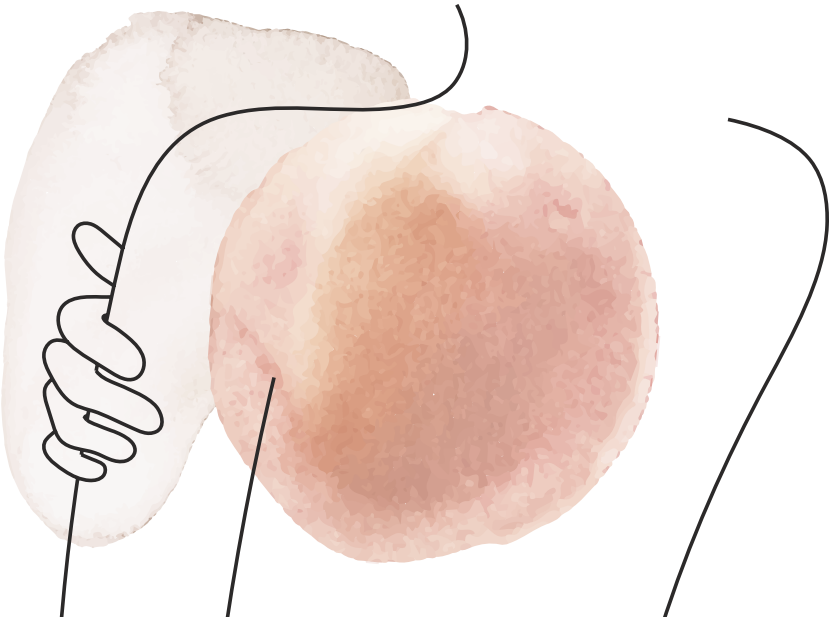

10.

Hey,
Hoe gaat het met je?
Kom even op adem.
We hoeven niets om thuis te zijn.
Geen plus of min, geen stellingname.

Weet je nog? Tijd.
Momenten van open handen in elkaar gegrepen
die zich alleen ballen tot een vuist om sleutels
door te geven.

Hier,
van mij,
voor jou.

Wees voorzichtig, maar kom binnen.
Laat dezelfde voet, waarop je door wilt gaan,
rusten.
Kom kijken zonder te willen.

Hier zijn we dan.
Alleen nog een restje deurklink in de hand.
In een open veld.
Geen muren, scharnieren of barrières,
alleen de wind die ons zijn geheim vertelt:

"Langer kijken doet ontmoeten,
ontvankelijkheid boven rede.
Het voordeel van de twijfel
is de voorloper van vrede." [11]

DEEL 2

De toekomst vraagt ruimte

Uitdagingen waarvoor we staan

Mensen houden graag vast aan wat ze kennen. Terecht, want veel gewoonten of tradities zijn gestoeld op waardevolle kennis en ervaring. Op dit moment veranderen de omstandigheden echter zo drastisch en zo radicaal, dat we wat we kennen wel móéten herijken aan nieuwe inzichten. Daar staan we nu en dat is spannend. Het feit dat we nog niet weten wat de verandering precies inhoudt, kan angstig en onzeker maken. We worden gevraagd uit onze comfortzone te stappen zonder te weten wat we ervoor terugkrijgen.[1]

We hebben verbeeldingskracht nodig om van richting te kunnen veranderen, om tot meer dan het vertrouwde, het gewone te komen. Gaat het ons lukken? Het is zaak om op weg te gaan en niet te blijven dralen. En we zullen wendbaar moeten zijn, bereid om risico's te nemen en fouten te maken. Daarvoor is ruimte nodig om te experimenteren, ideeën bij te stellen en opnieuw te beginnen. Al doende ontdekken we dan nieuwe kansen en mogelijkheden.[2]

‘Meer dan het gewone doen’ is een radicale aansporing om creatief te zijn en ons gedrag af te stemmen op een groter geheel. Veel mensen vóór ons onderkenden al dat leven veranderen inhoudt. Zij deden voor hoe los te laten en nodigden ons uit nieuwe uitdagingen aan te gaan. Zij hebben met hun doen onze verbeeldingskracht gestimuleerd. Een van die uitdagingen is om solidair te zijn met onze medemens, dichtbij en verder weg. We zullen meer moeten samenwerken, verbintenissen aangaan en ervaringen delen om werkelijk vooruit te komen. Zijn we daartoe bereid, ook als de ander nog niet solidair is met ons? De uitwerking van *Ik ben omdat wij zijn** kan flink schuren.[3]

Wees niet bang voor al te grote DROMEN

wees niet bang
je mag opnieuw beginnen
vastberaden doelgericht
of aarzelend op de tast
houd je aan regels
volg je eigen zinnen
laat die hand maar los
of pak er juist een vast

wees niet bang
voor al te grote dromen
ga als je het zeker weet
en als je aarzelt wacht
hoe ijdel zijn de dingen
die je je hebt voorgenomen
het mooiste overkomt je
het minste is bedacht[4]

Het niet zeker weten omarmen

Hoewel we de toekomst niet kennen, weten we wat wel en niet helpt. De afgelopen jaren werden we geconfronteerd met de gevolgen van het grenzeloos uitputten van de natuur. Driekwart van de Nederlandse kinderen is bezorgd over het klimaat en drie op de tien liggen er soms wakker van ... Om ervoor te zorgen dat de belangen van toekomstige generaties worden behartigd pleit filosoof-politicoloog Roman Krznaric ervoor jongeren een stem te geven bij politieke beslissingen, en dat burgers en bestuurders moeten leren denken op de zeer lange termijn.[5]

In de wereld staat de deur van de hoop voorzichtig op een kier. Wat op het gebied van vaccinontwikkeling kan, moet ons nu ook gaan lukken op het gebied van klimaatbeheersing en pandemiepreventie. En op het gebied van racisme- en armoedebestrijding. Deze tijd leert ons iets fundamenteels, namelijk wat het betekent om met elkaar samen te ademen. Gelukkig is het zuurstofgehalte in de lucht overal 21% en gratis. En als samen ademen model staat voor samenleven, rijst de vraag of we als wereldsamenleving werkelijk *samen* ademen.[6]

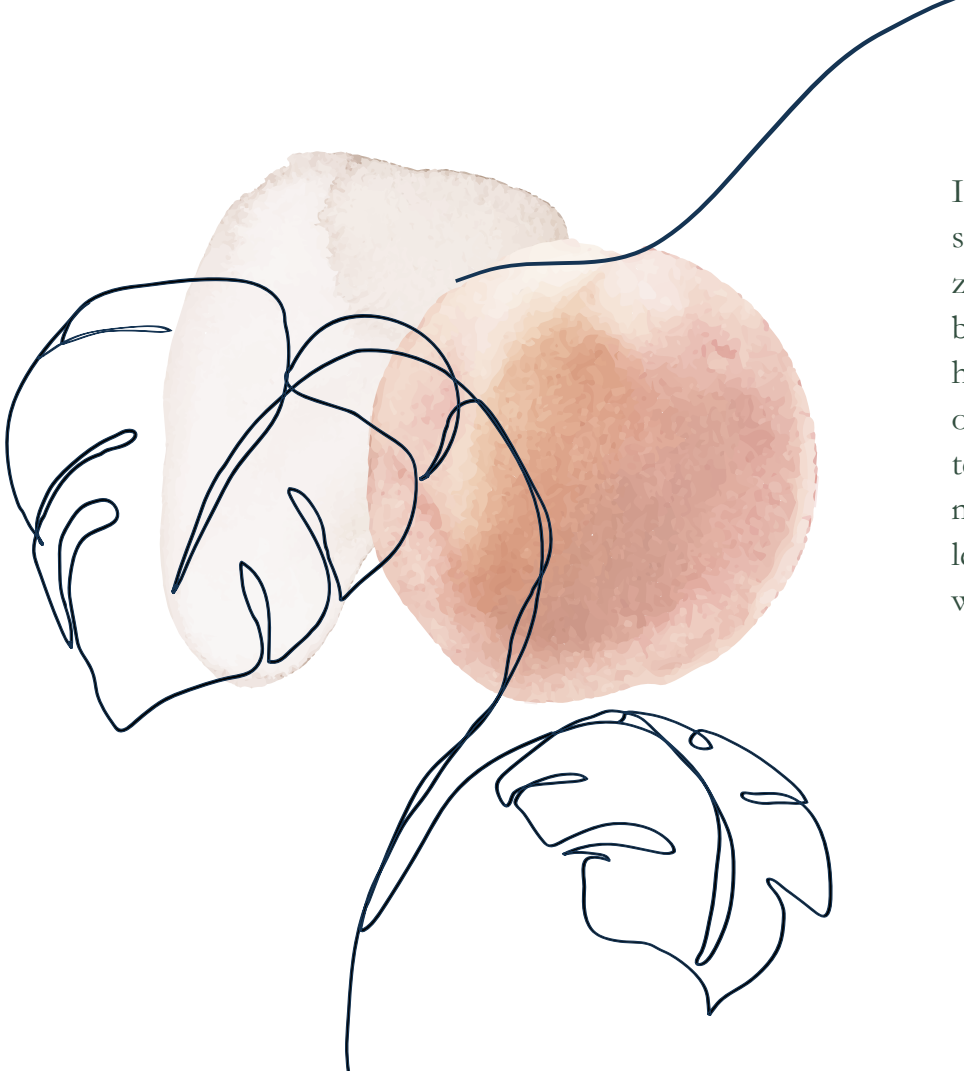

In verbinding leven is betekenisvol in het nu én de sleutel naar de toekomst, de tijd dat wij er niet meer zijn. Zullen de kinderen van onze kinderen ons dankbaar zijn voor de keuzes die we nu maken? Horen we hun stemmen in onze dromen? Zijn we goede voorouders? Daarvoor hoef je niet per se vader of moeder te zijn. Het zijn gewetensvragen die we ons allemaal moeten stellen. Doen we er nu alles aan om een goede, leefbare wereld na te laten? Welk perspectief kiezen we dan, de lange termijn of de korte termijn?[7]

Bewust werken aan een hoopvolle toekomst

Het perspectief van de lange termijn vraagt oefenen in 'kathedraaldenken': dingen doen of laten waaruit we zelf niet onmiddellijk voordeel halen, maar waarvan we weten dat het helpt om een leefbare wereld na te laten. Vanuit liefde voor het leven. Jezus wist het al: ieder van ons is kind van God. Als wij op die manier naar onszelf, naar de ander en naar de aarde kijken, heeft de wereld toekomst.[8]

Kies ik voor die positieve verbinding met de wereld? Durf ik het niet zeker weten te omarmen of zie ik voortdurend bedreigingen van vermeende zekerheden? Vanuit angst wil ik behouden wat ik heb, vanuit moed en hoop durf ik los te laten en stappen te zetten naar een toekomst die ik nog niet ken, maar die ik wel mede vorm kan geven. In het vertrouwen dat *de jaren je de dingen leren die de dagen niet weten**.[9]

DEEL 3

Richting bepalen

Luisteren naar je ziel

Richting bepalen en stappen zetten naar een hoopvolle toekomst vraagt introspectie. Tweeduizend jaar geleden groeide Jezus op tot een jongeman. Nadat hij door Johannes is gedoopt, brengt hij veertig dagen in eenzaamheid en stilte door in de woestijn. Hij eet alleen wat hij vindt en dat is niet veel. In die omstandigheden denkt hij na en probeert hij alles op een rijtje te zetten. Waar is hij aan begonnen? Wat staat hem te doen? Terwijl hij hongerlijdt, groeit de gedachte dat de mens niet bij brood alleen kan leven. Ook zijn ziel vraagt om voeding. Zo komt hij tot het besluit hoe hij verder wil gaan.[1]

Teruggekeerd in Galilea zoekt Jezus de synagoge op waar hij de eeuwenoude woorden van Jesaja voorleest: 'Ik ben gezonden om armen het goede nieuws te brengen, om gevangenen hun vrijlating bekend te maken, aan blinden hun zicht en onderdrukten hun vrijheid terug te geven.' Daarna rolt hij de boekrol op, kijkt naar alle aanwezigen en zegt: 'Vanaf nu worden deze woorden vervuld.' Opnieuw is er sprake van een geboorte: nu van een gezindheid, een houding gericht op menswaardigheid.[2]

Dit verhaal brengt mij bij de vraag: Wie wil ik eigenlijk zijn? Om hierover te kunnen nadenken is het soms goed om even alleen te zijn. Ik hoef er niet de woestijn voor in. Het kan ook in m'n kamer voordat ik ga slapen of in de natuur.[3] Zou het kunnen: liefdevol in het leven staan en daarin betekenis, voldoening en geluk vinden? Ik geloof dat elk mens bij zijn geboorte het talent van de liefde heeft meegekregen. Daarom geloof ik ook dat wij liefdevol kunnen leven. Om zijn antwoord te vinden ging Jezus de weg binnendoor, naar zijn diepste zelf. Durf ik die weg ook te gaan? En welke antwoorden vind ik daar?[4]

Goede reis
gewenst
naar je
HART

Durf te beginnen
Aan de langste reis van een mensenleven,
Van je hoofd naar je hart.
Ontdek dat al je verdriet wordt genezen,
Al je angst van je weggenomen
En je fantasie weer alle ruimte krijgt
Door de tedere kracht van de liefde.
Je hart wordt weer een veilige plaats
Van geluk en schoonheid,
Van stil en verborgen verlangen
Naar het moment dat je ziel vleugels krijgt.[5]

Keuzes maken en verantwoordelijkheid nemen

We zijn scheppende mensen en we creëren elke dag met wie we zijn, met wat we doen en laten. Het is niet verwonderlijk dat juist hierdoor elk mens opnieuw zingevingsvragen stelt vanaf dat we ons bewust zijn van onszelf en onze omgeving.[6] Vaak komen we voor keuzes te staan. Die kunnen overzichtelijk zijn maar ook behoorlijk complex. Hoe dan ook hebben keuzes consequenties voor onze persoonlijke levens. Op basis waarvan maken wij keuzes? Eerder spraken we over 'kathedraaldenken'. Dat vraagt allereerst een solide en duurzaam basisprincipe, een grondige fundering. En vervolgens om antwoorden te vinden op de vragen: Waaraan wil ik bouwen en wat is daarvoor nodig?[7] De kern van dat nodige is gelegen in de al tweeduizend jaar oude raad: heb God lief boven alles en je naaste als jezelf. Hij is als jezelf. Dit weerspiegelt onze religieus-humanistische levensvisie: het verlangen van mensen om vrede, compassie en medemenselijkheid een gezicht te geven in de praktijk van alledag. En het leven lief te hebben in al zijn schoonheid en ondoorgrondelijkheid, met al z'n kansen en beperkingen.[8]

Geloof in jezelf en vertrouwen in elkaar

Vrede, compassie en medemenselijkheid een gezicht geven, het is een haalbaar ideaal. Ik kan het immers elke dag in mijn doen en laten toepassen. Vanuit het besef dat elk mens ertoe doet, geloof ik in dat ideaal. Het vraagt wel geloof in mezelf, in dat mijn inbreng meetelt. Het vraagt opstaan als ik ben gevallen, me gedragen voelen door de kracht van het leven. En ervaren dat ik er niet alleen voor sta. Want jij bent er, staat naast me, ik zie jou in alles wie je bent. Als ik zo kijk, ga ik de waarde van de ander steeds meer zien. En als ik geloof en me kan voorstellen dat overal in de wereld mensen op hun wijze aan dat ideaal werken, dan groeien mijn hoop en vertrouwen.[9]
Met die eigen inbreng schrijft iedereen zijn eigen levensverhaal. Verhalen die me eraan herinneren dat het goede kan overwinnen, dat er altijd een nieuw begin, een nieuwe geboorte in onszelf mogelijk is.[10]

Wat kan aan het bestaan een groter vreugde geven
dan de geboorte van een nieuw, een schuldloos leven.
Wat is van diepere, essentiëler waarde,
wat heeft een sterkere band met vrede op aarde.
Een open toekomst wenkt, een onbeschreven blad.
Een nieuwe weg te gaan, een nooit betreden pad.
Beschermen van nieuw leven, van nieuwe mogelijkheden.
In het voetspoor van een nieuwe onschuld treden.
Een nieuwe kans voor vrede, voor afzien van geweld.
Is dat niet wat de pasgeborene ons vertelt?
Onuitgesproken vraagt het ons om zorg en om ontferming,
dat eist een weerloos kind, een bede om bescherming.
Om die te bieden, is dat misschien
de wonderschone taak die Kerstmis ons laat zien?[11]

Notities

Notities

Notities

Notities

Achtergronden en meer informatie over deze kerstwijding zijn te vinden op **apgen.nl/kerstwijding**

Verwijzingen

Deel 1 Vanwaaruit we leven

[1] Gedicht van Theo Olthuis: *Verwondering blijft*, zie ook weekbrief 19, 2020: *Herbezinnen telkens weer*, Apostolisch Genootschap
[2] Tekst Henk Canten, Mieke Onderstal
[3] Vrij naar Matteüs 1:19–20
[4] Vrij naar Matteüs 1:21
[5] Tekst Henk Canten, Mieke Onderstal
[6] Tekst Henk Canten, Mieke Onderstal
[7] Vrij naar lezing van Inge de Bos: 'Reflectie op boek van Hans Alma: *Het Verlangen naar zin*', Van Oosbreestichting, 2021, bit.ly/verlangennaarzin
[8] Vrij naar boek: *Leven in liefde*, blz. 393, KokBoekencentrum, 2020
[9] Gedicht van Marcel Heerink: *Vriend*, agenda 2005, Apostolisch Genootschap
[10] Vrij naar boek: *Grondslag in perspectief*, blz. 25 en 26, Apostolisch Genootschap, 2019
[11] Gedicht van Typhoon: *Voorloper van vrede*

Deel 2 De toekomst vraagt ruimte

[1] Vrij naar interview met Floris Alkemade, VANDAAG magazine, lente 2021
[2] Vrij naar boek van Merlijn Twaalfhoven: *Het is aan ons*, Atlas Contact, 2020
[3] Vrij naar weekbrieven 14, 2018: *Het besef van verantwoordelijkheid voor de ander*; 19, 2021: *Kostbare erfenis*; 13, 2021: *Hoopgevende solidariteit*
* Ubuntu: (Zuid-)Afrikaans woord dat een diep besef van onderlinge verbondenheid uitdrukt
[4] Gedeelte uit gedicht van Freek de Jonge: *Wees niet bang*, zie ook weekbrief 35, 2020: *Het leven leren leven*, Apostolisch Genootschap
[5] Vrij naar krantenartikel in Trouw, 5 maart 2021
[6] Vrij naar weekbrief 3, 2021: *Ademen*, Apostolisch Genootschap
[7] Vrij naar weekbrief 7, 2021: *Aandacht voor generaties na ons*, Apostolisch Genootschap
[8] Vrij naar weekbrief 7, 2021: *Aandacht voor generaties na ons*, Apostolisch Genootschap
[9] Vrij naar weekbrief 3, 2021: *Ademen*; citaat uit weekbrief 36, 2013: *De jaren leren je de dingen die de dagen niet weten*, Apostolisch Genootschap
* Citaat van Ralph Waldo Emerson (1803–1882)

Deel 3 Richting bepalen

[1] Vrij naar Matteüs 4:1–4 en naar boek *Bijbelverhalen* van Sipke van de Land, Kok, 1976
[2] Vrij naar Lucas 4:15–21
[3] Vrij naar boek: *Bijbelverhalen* van Sipke van de Land, Kok, 1976
[4] Tekst Henk Canten, Mieke Onderstal
[5] Gedicht van David Hodges
[6] Zie weekbrief 28, 2011: *Dromen, durven, doen*, Apostolisch Genootschap
[7] Vrij naar weekbrief 8, 2021: *Keuzes maken*, Apostolisch Genootschap
[8] Vrij naar weekbrief 15, 2020: *Bevrijdingswerk* en naar lezing van Inge de Bos: 'Reflectie op boek van Hans Alma: *Het Verlangen naar zin*', Van Oosbreestichting, 2021, bit.ly/verlangennaarzin
[9] Uit lezing van Inge de Bos: 'Reflectie op boek van Hans Alma: *Het Verlangen naar zin*', Van Oosbreestichting, 2021, bit.ly/verlangennaarzin
[10] Vrij naar boek: *Kom vanavond met verhalen, Eigentijdse kerstvertellingen*, deel van Joost Roselaers, Balans, 2018
[11] Uit boek: *Kom vanavond met verhalen, Eigentijdse kerstvertellingen*, deel van Jan Terlouw, Balans, 2018

Colofon

Samenstellers/schrijvers: Henk Canten, Mieke Onderstal
Redactieraad: Monique van Strien-van Milaan, Bert Wiegman, Nanda Ziere, Jan Zwart
Redactie: Kirsten Donders-Lindeboom
Vormgeving: Rimme van de Coolwijk
Drukwerk: Tromp Print & Packaging
Uitgever: Apostolisch Genootschap, Postbus 116, 3740 AC Baarn
Copyright: ©2021 Apostolisch Genootschap

Wil je iets uit deze uitgave gebruiken? Neem voor toestemming en de voorwaarden contact op via auteursrechten@apgen.nl. De opname in deze uitgave van auteursrechtelijk beschermde werken van derden is, voor zover mogelijk en noodzakelijk, bij de desbetreffende uitgevers gemeld.
Zij die menen rechten te kunnen doen gelden op niet aangemelde overgenomen citaten en/of fragmenten of illustraties, kunnen contact opnemen met de uitgever via auteursrechten@apgen.nl.

APOSTOLISCH

GENOOTSCHAP

plaats voor religieus-humanistische zingeving